

Sygn. akt I UK 86/15

## POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania E. Ś.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Łodzi  
o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 grudnia 2015 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi  
z dnia 28 października 2014 r., sygn. akt III AUa 64/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 28 października 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonej E. Ś. od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 20 listopada 2013 r. (mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Łodzi z 30 kwietnia 2013 r. stwierdzającej, że E.Ś. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mając ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 listopada 2012 r.) i zasądził od E. Ś. na rzecz organu rentowego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.); 2/ art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.). Ponadto skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania: 1/ art. 227 k.p.c. w związku z art. 321 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c.; 2/ art. 382 k.p.c.; 3/ art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 4/ art. 244 § 1 k.p.c. oraz art. 245 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c.; 5/ art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c.; 6/ art. 233 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę orzeczenia przez uwzględnienie odwołania; ewentualnie wniosła o uchylenie w zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, w każdym przypadku z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i oczywistą zasadność skargi.

Występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne sprowadza się do pytania, co należy rozumieć pod pojęciem prowadzenia działalności gospodarczej i czy przesłanki prowadzenia działalności gospodarczej należy rozumieć w taki sam sposób do wszystkich osób prowadzących ową działalność. Innymi słowy, czy prowadzenie działalności gospodarczej jednoosobowo, na początkowym etapie, przy niewielkich rozmiarach takiej działalności, należy zawsze oceniać w oparciu o bezwzględne przesłanki powtarzalności, ciągłości, tendencji rozwojowej, wysokich zysków, profesjonalnego przygotowania, racjonalnego gospodarowania. Zdaniem skarżącej, cechy jakie Sąd Apelacyjny przypisał prowadzeniu działalności gospodarczej, wykraczają daleko poza art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przyjęte przez Sąd drugiej instancji pojęcie prowadzenia działalności gospodarczej całkowicie wyklucza spod tego pojęcia początkujących przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność gospodarczą przy niewielkich rozmiarach, a działalność ta od początkowego momentu jej prowadzenia nie jest

związana z absolutną ciągłością i nie przynosi od samego początku dużych zysków. Takie rozumienie działalności gospodarczej wyklucza początkujących przedsiębiorców, których działalność gospodarcza jest niewielkich rozmiarów, spod podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych. Krótki czas od momentu podjęcia działalności gospodarczej do momentu wystąpienia o świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego związane ze zwolnieniem lekarskim z powodu ciąży, a następnie zasiłku macierzyńskiego, nie może być badany pod kątem długości prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż żadne przepisy prawa tego nie zabraniają, ani takiego czasu nie regulują. Powoduje to naruszenie konstytucyjnych zasad, takich jak naruszenie równości wobec prawa i niedyskryminacji. Skarżąca stawia tezę, że gdyby taką działalność prowadził Sąd nie kwestionowałby tego. W tym też zakresie istnieje kolejna przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a mianowicie potrzeba wykładni przepisów o działalności gospodarczej – z uwagi na to, że nie do zaakceptowania jest sytuacja uznaniowości, jaką kieruje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz Sądy w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Powoduje to sytuację, w której systemowi ubezpieczeń społecznych podlegają najwięksi przedsiębiorcy z długim okresem prowadzenia działalności gospodarczej. Co do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, skarżąca podniosła, że Sądy obu instancji prowadziły postępowanie wyłącznie pod kątem faktu, iż wnioskodawczynie zgłosiła wysoką podstawę składek na ubezpieczenia społeczne. Spowodowało to przesunięcie istotnych akcentów do rozpoznania w niniejszym postępowaniu. Sądy nie dążyły bowiem do ustalenia zgodnych z rzeczywistością faktów i okoliczności istotnych dla wyrokowania. Wyrok Sądu Apelacyjnego został wydany w oparciu o ustalenie tych faktów, jakimi są krótki okres prowadzenia przez wnioskodawczynię działalności gospodarczej oraz zadeklarowana przez nią wysoka podstawa wymiaru składek, co samo w sobie nie może absolutnie przesądzać o nieprowadzeniu działalności gospodarczej, gdy z materiału dowodowego bezspornie wynika, iż wnioskodawczynie prowadziła działalność gospodarczą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym

(postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój

jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Odnosnie tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Wypada zauważyć, że zarówno przedstawiony przez autora skargi kasacyjnej istotny problem prawny, jak i sugerowana potrzeba wykładni przepisów, a także podnoszona przez skarżącą oczywista zasadność przedmiotowego środka zaskarżenia dotyczą kwestii interpretacji i zastosowania w rozstrzygnięciu sporu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.). Zdaniem skarżącej, zapadłe w sprawie rozstrzygnięcie jest konsekwencją przyjęcia przez Sąd drugiej instancji błędnej tezy, iż krótki okres prowadzenia działalności zarobkowej i wysoka kwota zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wykluczają możliwość uznania takiej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu powołanego przepisu. Założenie, które legło u podstaw konstruowania istotnego zagadnienia prawnego i podnoszenia potrzeby wykładni przepisów, jest jednak błędne, co sprawia że rozstrzygnięcie tego zagadnienia nie ma wpływu na wynik sporu. Podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku było bowiem ustalenie przez Sądy obu instancji, że skarżąca nie miała zamiaru prowadzenia i nie prowadziła wspomnianej działalności gospodarczej. Do takiej konkluzji skłonił zaś Sąd całość okoliczności sprawy. Wzięto bowiem pod uwagę to, że charakter zarejestrowanej działalności gospodarczej (usługi w zakresie sprzątnięcia) nie koresponduje z posiadanym przez skarżącą wyższym wykształceniem w zakresie zarządzania finansami i jej dotychczasowym doświadczeniem zawodowym. Towarzyszący wykonywaniu tego rodzaju usług wzmożony wysiłek fizyczny stanowił przeciwwskazanie dla kobiety w ciąży i to ciąży zagrożonej z uwagi na stwierdzoną u pierwszego dziecka wadę genetyczną. Rozważono także sytuację rodzinną i finansową wnioskodawczyni, tj. fakt że mąż skarżącej prowadzi działalność gospodarczą i to on ponosił ciężar opłacania wysokich składek na ubezpieczenia społeczne żony, sama zaś skarżąca nie skorzystała w ulg składkowych dla osoby rozpoczynającej taką działalność. Nade wszystko, skarżąca nie podjęła stosownych przygotowań do rozpoczęcia działalności gospodarczej, jak

rozeznanie realiów rynku, na którym miała świadczyć usługi, skalkulowanie kosztów tej działalności i zakupienie niezbędnego sprzętu. Sądy obu instancji oceniły również przedstawione przez skarżącą dowody z dokumentów i zeznań świadków na okoliczność rzeczywistego wykonywania przez nią wspomnianych usług, uznając że dowody te są niewiarygodne i zostały stworzone przez nią dla upozorowania prowadzenia działalności gospodarczej. Dokonując takiej oceny Sądy wzięły pod uwagę realność zapotrzebowania po stronie wskazanych przez skarżącą klientów na oferowane przez nią usługi, zupełną niekonkurencyjność cen tychże usług, wielokrotnie przewyższających ceny rynkowe oraz niemożność podania przez wnioskodawczynię jakichkolwiek szczegółów dotyczących przebiegu prac rzekomo wykonywanych przez nią w mieszkaniach tych osób. Skonstruowane przez skarżącą przesłanki przedsądu nie mają zatem oparcia w ustaleniach poczynionych przez Sądy orzekające. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zmierza w istocie do podważenia ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co na tym etapie postępowania kasacyjnego nie jest dopuszczalne. W świetle art. 398<sup>3</sup> § 3 oraz art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c., kwestie dotyczące ustalania faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398<sup>3</sup> § 3 oraz art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Mając na względzie ustalenia Sądów w zakresie stanu faktycznego sprawy trzeba stwierdzić, że problem prawny wskazany przez skarżącą nie kwalifikuje się jako istotny również dlatego, iż nie budzi rzeczywiście poważnych wątpliwości. W judykaturze utrwalone jest bowiem stanowisko, że o prowadzeniu działalności gospodarczej rodzącej obowiązek ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie decyduje sam w sobie wpis do ewidencji działalności gospodarczej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284); obowiązkowi ubezpieczeń społecznych podlega osoba faktycznie prowadząca działalność gospodarczą (a więc wykonująca tę działalność), a nie osoba jedynie

figurująca w ewidencji działalności gospodarczej na podstawie uzyskanego wpisu, która działalności tej nie prowadzi (nie wykonuje) - wyrok Sądu Najwyższego z 13 listopada 2008 r., II UK 94/08, LEX nr 960472). Istotą stosunku prawnego ubezpieczenia społecznego jest powstanie tego stosunku z mocy samego prawa niezależnie od woli stron; tym samym zgłoszenie do ubezpieczenia i opłacanie składki przez podmiot nienależący do określonej przez ustawodawcę grupy podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym nie stanowi przesłanki objęcia ubezpieczeniem społecznym z mocy ustawy i stania się jego podmiotem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 1990 r., II UR 9/90, OSP 1991 nr 7, poz. 172; z dnia 16 lipca 1998 r., II UKN 145/98; z dnia 29 lipca 1999 r., II UKN 57/99, niepublikowane; z dnia 19 lutego 2008 r., II UK 122/07, LEX nr 448905; z dnia 24 lutego 2010 r., II UK 204/09, LEX nr 590241).

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.